

MÍLNIKY DETSKÉHO ČITATEĽA

Dieťa sa rozvíja od narodenia. Od prvého dňa cíti vašu vôňu, rado sleduje vašu tvár a tiež načúva vášmu hlasu. Už v tomto období vníma zvuky a hlásky. Tu sa vytvárajú prvé zárodky toho, čo raz budú jeho slová. Vyhľadávajú preto chvíle, kedy si počas dňa spolu hrkútate, spievate, hráte sa či prezeráte stránky prvých kníh. V tomto období vám veľmi dobre poslúžia gumené knižky do vane či textilné knižkočky: môžete ich klást pred dieťa, kým trávi čas na brušku alebo keď sa začína plaziť.

Časom vyhradeným na čítanie (počas raňajok, na nočníku či pri zaspávaní) dávate dieťaťu svoju nerušenú pozornosť a tá mu zase hovorí, že ho ľúbite. Zároveň však čítaním zlepšujete jeho schopnosť sústrediť sa a jeho pamäť. Ohromne mu rozširujete slovnú zásobu a uľahčujete poznávanie sveta. Toto všetko sa vám bude stonásobne vracaať, keď začne hovoriť a ešte neskôr pri nástupe do školy. Čítaním jednoducho dávate svojmu dieťaťu vzácny dar.

6 – 12 mesiacov

Vývin:

Čo vaše dieťa robí

- Dieťaťko už pevne drží hlavičku a na vašich kolenách sedí bez opory.
- Knihu si do rúk vie vziať samé, no ešte nerozlišuje, či ju má dolu hlavou. Hneď ju strčí do pusy, ochutná a znovu odhodí.
- Na jednu aktivitu (napríklad stránka v knihe) sa dokáže sústrediť približne minútu. Potom si buď vyžiada nový podnet (nová stránka), alebo úplne inú aktivitu.

Poznávanie:

Čo vaše dieťa vraví a čo sa učí

- Dieťaťko si užíva váš hlas a dožaduje sa ho. Usmieva sa, džavoce, hrkúta, dokonca možno začína hovoriť „ma“, „ba“, „da.“ Takisto už reaguje na svoje meno.
- V kôpke knižiek si bude vyberať samo. Ťapkaním rúčkou po obálke vám ukáže, ktorú chce čítať práve teraz.

Dospelí:

Čo môžete robiť

Kladte otázky a čakajte na odpoveď. Umožnite dieťaťu, aby vás videlo často si čítať.

- Hovorte k svojmu dieťaťu a odpovedajte mu. Spievajte si, čítajte, hrajte sa. Často sa mu dívajte do očí.
- Ukazujte na predmety vókol a pomenúvajte ich: „nos“, „lopta“, „pes.“
- Hrajte sa hry, ako napr. Baran-baran-buc alebo Kukuk!

Čo čítať deťom:

- látkové knihy
- knihy s látkovými plochami na dotýkanie
- hravé knihy s výrezmi, okienkami na otváranie alebo pohyblivými dielikmi
- zvukové knihy
- leporelá a rečňovanky

12 – 24 mesiacov

- Dieťaťko už knižky dokáže držať správnym smerom. Stále lepšie sa mu darí otáčať pevnými stránkami leporela.
- Jednej ilustrovanej stránke sa už dokáže venovať približne 1 – 3 minúty. Učí sa rozlišovať väčšie aj menšie detaily, rozoznávanie rozdielov a podobností mu ide stále lepšie.

- V tomto období dieťa opakuje zvuky po vás a pomaličky začína hovoriť: najprv jedno slovo, neskôr dvoj až štvorslovné frázy.
- Ak chce čítať, vkladá vám knižky do rúk a otvára ich. S radosťou sa bude vracaať stále ku tej istej knihe, či dokonca ku jednej a tej istej strane alebo rečňovanke.
- Na stránkach kníh ukazuje na obrázky a pomenúva ich.

- Často sa usmieva a naďalej pomenúvajte predmety vókol vás. Keď dieťa hovorí, či ukazuje vókol seba, jeho slová môžete rozvíjať: „Áno, havo. Veľký havo.“
- Knižky zaraďte do bežných častí dňa: zaspávanie, čas na nočníku, cesta autom a autobusom. Používajte ich aj na to, aby ste upokojili vaše dieťa počas čakania. Pri čítaní nech vám pomáha obracať stránky kníh.

- leporelá, rýmovačky, obrázkové knihy
- knihy, ktoré pomenúvajú predmety
- hľadacie knihy

2 – 3 roky

- Dieťa už začína obracať aj tenké stránky kníh, pričom zvyčajne uchopí 2 – 3 strany naraz.
- V tomto období začína kresliť. Takisto môže imitovať „písanie“ čmáraním vlastných znakov.
- Dokáže sa sústrediť aj na niekoľkostránkový príbeh, ak je bohato ilustrovaný a sprevádza ho malé množstvo textu.

- Každým dňom sa učí dve až štyri nové slová. S ľahkosťou pomenúva známe predmety.
- Veľmi rado si číta jednu a tú istú knihu. V obľúbených príbehoch dokáže dokončovať rýmy alebo aj celé slovné spojenia.
- Obrázky už dokáže opisovať veľmi detailne a začína si vytvárať vlastné príbehy.
- Spamäti recituje celé pasáže obľúbených kníh.

- Pri prechádzkach vonku a aj pri čítaní kladte veľa otázok: „Kde je jazero?“ alebo „Čo je toto?“ či „Spomínaš si na náš výlet k jazzeru?“
- Vydržte opakovane čítať jednu a tú istú knihu. Počas čítania sa môžete naoko myliť či zabúdať text, aby vás dieťa opravovalo.
- Knihy naďalej používajte počas celého dňa.

- rýmovačky a básničky
- hľadacie knihy
- knihy s kratšími príbehmi, malým množstvom textu a bohatými ilustráciami

3 – 4 roky

- Dieťa už dokáže obracať tenké stránky knihy jednu po druhej. Stále viac kreslí a „píše.“
- Stále lepšie sa vie sústrediť na niekoľkostranové príbehy s mnohými ilustráciami a menším množstvom textu.

- Dieťa začína rozoznávať písmená svojho mena v knižkách a časopisoch.
- Dokáže spamäti recitovať celé pasáže obľúbených kníh. Začína rozoznávať rým a tvoriť ho. Tiež začína „čítať“ bábičkám a plyšovým hračkám.
- Príbeh z knihy už dokáže prerozprávať podľa ilustrácií.

- Pri cestách vonku ukazujte na písmená a čísla, skúste rozoznávať najznámejšie slová (vaše priezvisko na zvončeku, meno dieťaťa na skrinke v škôlke).
- V knižkách hľadajte slová a obrázky, ktoré začínajú rovnakým písmenom.
- Pri čítaní známych príbehov sa pýtajte: „Čo sa stane teraz?“ Tiež môžete zo známych ilustrácií tvoriť úplne nové príbehy.

- obrázkové knihy s dlhšími príbehmi, no stále s menším množstvom textu
- knihy s abecedou a počítaním
- prvé detské encyklopédie

4 – 5 rokov

- Z časopisov a kníh dieťa začína odpisovať písmená a čísla, i keď sa mu to ešte zďaleka nemusí dariť celkom správne.
- Sústredí sa na stále dlhšie príbehy s väčším množstvom textu. Bohaté ilustrácie mu pomáhajú udržiavať pozornosť.

- Dieťa už rozoznáva čísla a takmer všetky písmená. Začína sa učiť názvy písmen („bé“, „zet“).
- Rýmy dokáže tvoriť s ľahkosťou a humorom.
- Svoje obľúbené príbehy prerozpráva veľmi presne aj bez pomoci obrázkov z knihy.

- V časopisoch, knižkách či v menu v reštaurácii hľadajte písmenká z mena dieťaťa.
- Povzbudzte ho v kreslení a písaní a takisto vo vytváraní vlastných príbehov. Čakania si môžete krátiť práve nimi.
- Príbehy z kníh, ktoré v tomto období čítate, skúste prepájať so skutočnými zážitkami vášho dieťaťa.

- rozprávky a legendy
- knihy s dlhšími príbehmi a menším počtom obrázkov
- abecedy, detské encyklopédie a atlasy, detské turistické sprievodcovia

Pri výbere knihy na čítanie dajte dieťaťu voľnosť, no ponúkajte mu vizuálne rozmanité knihy. Vyhľadávajú príbehy, v ktorých dieťa nájde to, čo má rado (autá, psy, deti, apod.).

MILNIKY DETSKÉHO ČITATEĽA

Ak svojim deťom začnete čítať ešte pred prvými narodeninami, v troch rokoch budú poznať dva a pol krát viac slov než ich rovesníci ⁽¹⁾. V štyroch rokoch budú v porovnaní s kamarátmi vedieť lepšie prerozprávať príbeh či rozoznať svoje meno na papieri ⁽²⁾. Medzi deviatym a desiatym rokom života budú mať rozvinutú schopnosť čítať s porozumením ⁽³⁾.

Je toho ešte viac, ale... teraz si už choďte čítať.

6 – 12 mesiacov

Čo čítať deťom:

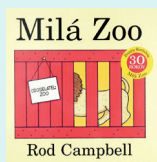

Počítanie,
Fortuna Libri 2013

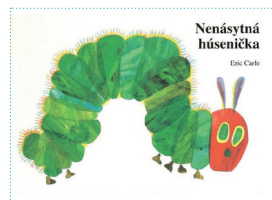
Rozkladacie leprelo vďaka svojim čier-no-bielym kontrastom upúta aj najmenšie bábätka. Vďaka základným číslam od 1 do 10 vám však vydrží až do prvých narodenín – a možno aj dlhšie.

Vaše deti poteší aj toto:

R. Campbell: *Milá ZOO*, Zelený kocúr 2013
D. Brun: *Miffy má lupu!*, Baobab 2017
Svojtka&Co.: *Objavujeme svet! Farma*, Edícia MINIpédia, Svojtka, 2017

12 – 24 mesiacov

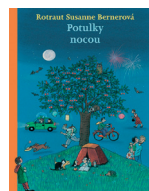

E. Carle: Nenásytná húsenička,
Zelený kocúr 2016

Vďaka domyselným výrezom v jednotlivých stránkach knižky a sviežim kolážovým ilustráciám budete s dieťaťom napäťto sledovať cestu veľmi hladnej húseničky od pondelka do nedele, od vajíčka až do zakuklenia.

Vaše deti poteší aj toto:

Obrázková kniha: *Slová*, Infoa 2015
M. Rázusová-Martáková: *Môj macík*, Eastone Books 2010
R. S. Berner: *Potulky* (séria), Zelený kocúr 2014 – 2017

2 – 3 roky

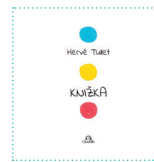

L. a S. Sangberg: O malej Aničke,
Buvik 2017

Skvelá knižka s dvoma jednoduchými príbehmi. V jednom sa spolu s dieťaťom môžete zasmiať, aké nevhodné miesta vymyslela Anička obyčajným veciam. V druhom hľadáte stratený vianočný darček.

Vaše deti poteší aj toto:

K. Macurová: *Lily a Momo*, Albatros 2017
H. Tullet: *Knižka*, Citadela 2017
D. Hevier: *Básnička ti pomôže*, Buvik 2013

3 – 4 roky

A. Schmidt: Špinuška,
Verbarium 2015

Špinuška síce nedokáže ostať čistá dlhšie než pol hodinu a mesto vytopí veľkou penovou povodňou, no zato pozve všetkých priateľov na nanuk, či zachráni topiaceho sa pekára. Séria kratších vtipných príbehov deti láka aj vďaka veľmi sviežim ilustráciám.

Vaše deti poteší aj toto:

M. Ďuričková: *Danka a Janka v rozprávke*, SPN – Mladé letá (2017)
I. Ďuričková: *Zvieratká z abecedy*, Ikar 2017
To ma baví: *Počítanie*, Svojtka, 2017

4 – 5 rokov

J. Uličiansky: Máme Emu,
Buvik 2017

Keď sa v škôlke deje všetko podľa prísnych pravidiel, keď sa deti musia prechádzať stále rovnakým smerom, zjaví sa Ema, zázračná učiteľka, ktorú si deti mimovoľne pričarovali. S ňou je svet pestrofarebný a veselý. Kto by nechcel Emu?

Vaše deti poteší aj toto:

M. a T. Prochasko: *Kto nám z neba sype sneh?*, Buvik 2017
D. Hevier: *Abecedárik*, Trio Publishing 2017
Š. Sekaninová: *Veľká kniha snehu a ľadu*, Albatros 2017

Viac tipov na dobré knižky nájdete na martinus.sk/milniky

1. HART, B., RISLEY, T.R.: *Meaningful Differences in the Everyday Experience of Young American Children*. Baltimore, MD : Paul H. Brookes Publishing Co., 1995. 2. CATES, C.: *Early Reading Matters: Long-term Impacts of Shared Bookreading with Infants and Toddlers on Language and Literacy Outcomes*. Príspevok prezentovaný na medzinárodnej vedeckej konferencii Pediatric Academic Societies 2017. Toronto, prezentované 8. mája 2017. 3. MULLIS, I.V.S., et. al.: *PIRLS 2006 international report: IEA's Progress in International Reading Literacy Study in primary schools in 40 countries*. Chestnut Hill, MA: Boston College, 2007.